

การจัดการศึกษา : ปัญหาและการพัฒนาระบบการศึกษาของชาติ

Educational Management: Problems and Development of the National Education System

พระมหาสายันต์ ถิรปญโญ (ชาญชาติ)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Dr.thai_99@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระบบการจัดการปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาของชาติ จากการศึกษาพบว่า ปัญหาของระบบการจัดการศึกษามีความสลับซับซ้อนในเชิงกระบวนการบริหารในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณและนโยบายการศึกษาของภาครัฐ ด้านหลักสูตรทางการศึกษาด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ด้านการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษา ด้านความกลมกลืนทางประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะฉะนั้น ภาครัฐควร 1. การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด ทุกจังหวัดให้คุณภาพเทียบเท่า 2. การกระจายอำนาจการถ่ายโอนภารกิจการศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3. การยกเลิกการประเมินผลระดับของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย 4. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาดังที่พบข้อมูลจำนวนที่ระบุถึงคุณภาพ 5. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นศึกษา 6. การเพิ่มจำนวนและความสำคัญให้กับครูในพื้นที่ชนบท และ 7. การให้ความสำคัญของสถานศึกษาในระดับต้น

คำสำคัญ : การจัดการศึกษา, ปัญหาและการพัฒนา, การจัดการระบบการศึกษาของชาติ.

Abstract

This paper aims to analyze problem management systems and guidelines for developing national education systems. According to studies, it has been found that the problem of educational management system is complicated because of the administrative process in many aspects, such as budget and education policy of the government, the educational Programs, Teachers and educational personnel, Modern technology, access to educational rights, and the integration of custom and local. Consequently, the government should: 1. Develop a system of education management at the provincial level in every province and stander size. 2. Decentralize the transfer of educational mission to the local government organization. 3. Abolish the ranking assessment of Thai university. 4. The Development of teachers and educational personnel proficiency, as found in the number of quality report. 5. The Develop local curriculum 6. Increase the number and importance of teachers in rural areas and 7. Increase the importance of primary education

Keywords: educational management, problems and development, management of national education systems.

บทนำ

พัฒนาการของโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่างมากทำให้รัฐบาลปัจจุบันได้กำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนภายใต้แผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 โดยเน้นเรื่องความที่ประชาชนมีรายได้สูง สามารถคิดค้นนวัตกรรมต่างๆ เพื่อสร้างรายได้โดยมวลรวมซึ่งแน่นอนว่าประเทศจะพัฒนาไปได้ก็ด้วยองค์พหุหลายด้าน เช่น สังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และจะขาดไม่ได้ก็คือ การศึกษาของประเทศที่สามารถกำหนดสมรรถนะของประชากรโดยมีฐานคิดว่าหากประชากรภายในประเทศมีความสามารถคิดค้นนวัตกรรมต่างๆได้จะทำให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่รายได้ของประชาชนที่สูงจึงจะเรียกว่า ความมีรายได้สูง

การศึกษาในประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษามากหลายยุคหลายสมัยในหลายรัฐบาล มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาทุกระดับหลายครั้ง รวมถึงมีแนวคิดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่หลากหลายแต่ผลลัพธ์ด้านการศึกษาของประเทศไทยกลับไม่ดีขึ้นแต่อย่างใด ซึ่งสะท้อนได้จากผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยล่าสุดเมื่อเดือนพฤษภาคม 2557 ไอเอ็มดี (International Institute for Management Development: IMD) ได้เผยแพร่ผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขัน (IMD World Competitiveness) ปี 2557 ซึ่งผลการจัดอันดับภาพรวมปีนี้ของไทยอยู่ในอันดับที่ 29 จาก 60 ประเทศ ซึ่งตกลงไป 2 อันดับจากปี 2556 ที่อยู่อันดับที่ 27 จาก 60 ประเทศเนื่องมาจากสถานการณ์ทางการเมือง ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านอย่าง สิงคโปร์อยู่อันดับที่ 3 ของโลก(อันดับดีขึ้น 2 อันดับจากปี 56) มาเลเซีย อยู่อันดับที่ 12 (อันดับดีขึ้น 3 อันดับจากปี 56) และอินโดนีเซียอยู่อันดับที่ 37 (อันดับดีขึ้น 2 อันดับจากปี 56) (International Institute for Management Development, 2014) (สาธิต วงศ์อนันต์นนท์, 2557 : 1) ทำให้การจัดการศึกษาในประเทศต่างก็พยายามปฏิรูปไปหลายรอบแต่ดูเหมือนว่า ยิ่งปฏิรูปยิ่งสร้างปัญหาในกับระบบการศึกษาของชาติอย่างซับซ้อนไปเรื่อยๆ โดยครูผู้สอนที่ทำหน้าที่สอนกลับต้องมีการกึ่งนอกเหนือจากการสอน เช่น การประกันคุณภาพทางการศึกษาเมื่อผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครูและอาจารย์โดยตรง (อัมมาร สยามวาลา ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์และสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2554) เพราะฉะนั้น หากเรามองย้อนกลับไปหลายรอบสิบปีจนมาถึงปัจจุบันทำให้เห็นภาพของการศึกษาที่คุณภาพต่ำลงไปเรื่อยๆหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ยิ่งแก้ยิ่งยุ่ง ยิ่งปฏิรูปยิ่งคุณภาพการศึกษาต่ำลงไปอย่างเห็นได้ชัดจนทำให้เกิดแรงบันดาลใจว่าเราสามารถจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของคนไทยที่มีท้องถิ่นคอยสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมทางการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนก็น่าจะช่วยให้การศึกษาของประเทศไทยมีโอกาสในการพัฒนาระบบการศึกษาที่แตกต่างไปจากเดิมและมีคุณภาพตามแบบของสังคมไทยอย่างแท้จริง

วิกฤติการศึกษาของประเทศไทย

การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันในภาพรวม พ.ศ. 2553 โดย International Institute for Management Development (IMD) ประเทศไทยมีสมรรถนะอยู่ในอันดับที่ 26 จาก 58 ประเทศ และอยู่ในดับ

เดียวกับ พ.ศ. 2552 ในภาพรวมต่ำกว่าประเทศในเอเชีย 5 ประเทศ คือ สิงคโปร์ (อันดับ 1) ฮังการี (อันดับ 2) ไต้หวัน (อันดับ 8) มาเลเซีย (อันดับ 10) และเกาหลี (อันดับ 23) โดยประเทศไทยได้คะแนน 73.233 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน นอกจากนี้ PISA ได้แบ่งเกณฑ์สมรรถนะทางการอ่านของนักเรียนอายุ 15 ปี เป็น 6 ระดับ คือ ระดับ ต่ำ กว่าระดับ 1 (< 334.75 คะแนน), ระดับ 1 (334.75 - 407.47 คะแนน), ระดับ 2 (407.47 - 480.18 คะแนน), ระดับ 3 (480.18 - 552.89 คะแนน), ระดับ 4 (552.89 - 625.61 คะแนน), ระดับ 5 (>625.61 คะแนน) นักเรียนไทยส่วนใหญ่มีสมรรถนะทางการอ่านอยู่ในระดับ 2 (407.47 - 480.18 คะแนน) เมื่อพิจารณาถึงคะแนนเฉลี่ย พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 417 คะแนน ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย OECD รวม ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 484 คะแนน ค่อนข้างมากและยังมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศที่เข้าร่วมโครงการ OECD1 บางประเทศ คือจีน-ฮ่องกง จีน-ไทเป และชิลี อีกทั้งคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะทางคณิตศาสตร์(Mathematics Literacy) –PISA 2006 PISA ได้แบ่งเกณฑ์สมรรถนะทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนอายุ 15 ปี เป็น 7 ระดับ คือ ระดับ ต่ำกว่าระดับ 1 (>357.77 คะแนน), ระดับ 1 (357.77 - 420.07 คะแนน), ระดับ 2 (420.07 - 482.38 คะแนน), ระดับ 3 (482.38 - 544.68 คะแนน), ระดับ 4 (544.68 - 606.99 คะแนน), ระดับ 5 (606.99 - 669.30 คะแนน), ระดับ 6 (>669.30 คะแนน) นักเรียนไทยส่วนใหญ่มีสมรรถนะทางคณิตศาสตร์อยู่ใน ระดับ 1 (357.77 - 420.07 คะแนน) เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 417 ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย OECD รวม ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 484 คะแนน ค่อนข้างมากและยังมีคะแนน ต่ำกว่าประเทศที่เข้าร่วมโครงการ OECD คือ จีน-ไทเป และจีน-ฮ่องกง และPISA ได้แบ่งเกณฑ์สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนอายุ 15 ปี เป็น 7 ระดับ คือ ระดับ ต่ำกว่าระดับ 1 (707.93 คะแนน) นักเรียนไทยส่วนใหญ่มีสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์อยู่ใน ระดับ 1 และระดับ 2 (357.77 - 484.14 คะแนน) เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ย พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนน เฉลี่ย เท่ากับ 421 ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย OECD รวม ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 491 คะแนน และเมื่อ เปรียบเทียบประเทศที่เข้าร่วมโครงการ OECD ไทยยังมี คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า จีน-ฮ่องกง จีน-ไทเป และชิลี (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2553 : 1-4)

จากผลการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์งานวิจัยว่าด้วยปัญหาและข้อเสนอแนะในกระบวนการจัดการศึกษา ไทย: ประเด็นปัญหาคุณภาพการศึกษา (2535-2558) ของ ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน และคณะ พยายามค้นหาคำตอบว่า เกิดปัญหาอะไรกับระบบการศึกษาไทยในภาพรวม โดยสังเคราะห์งานวิจัยด้านการศึกษาตั้งแต่ปี 2535-2558 กว่า 7,410 เรื่อง งานวิจัยชิ้นนี้ชี้ว่าปัญหาใหญ่ของระบบการศึกษาไทยคือ “ปัญหาการบริหารการศึกษา” งานวิจัยได้ชี้ไม่ เบื้องต้นว่าสาเหตุหลักของปัญหาการบริหารการศึกษาคือ การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาไปยังสถานศึกษา ตามพื้นที่ต่างๆ ไม่เพียงพอ โดยสามารถอธิบายตามมิติต่างๆ 7 ประการ (อภิชัย พันธเสน และคณะ, 2558) ดังนี้

1.การบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา: ingsส่วนกลางเป็นหลัก การบริหารการศึกษาไม่ได้มีการกระจาย อำนาจเกิดขึ้นอย่างแท้จริง สะท้อนได้จากหลักสูตรการศึกษาที่โรงเรียนรัฐทุกแห่งต้องใช้ ต้องอิงกับสูตรแกนกลางที่ ถูกควบคุมจากส่วนกลาง เช่น หลักสูตรแกนกลางจะบังคับให้โรงเรียนเน้นสอนภาษาไทย ซึ่งไม่สอดคล้องกับบางพื้นที่ ที่มีผู้ใช้ภาษาอื่นจำนวนมาก อย่างในกรณีการสอนของโรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือพื้นที่

ภาคเหนือ โรงเรียนจะถูกกำหนดให้สอนภาษาไทยภาคกลางแก่นักเรียน ทั้งที่ในชีวิตประจำวันนักเรียนจะใช้ภาษาถิ่น ในการติดต่อสื่อสาร เช่น ภาษามลายู หรือภาษากำเมือง เป็นต้น

2.การแก้ปัญหาทางการศึกษาแบบหน่วยงานส่วนกลาง: ยิ่งแก้ ยิ่งขยาย ยิ่งแย่ เนื่องจากหน่วยงานด้านการศึกษาศูนย์กลางยังยึดติดวิธีการแก้ไขปัญหแบบเดิม นั่นคือ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น หน่วยงานกลางจะทำงานโดยอาศัยหน่วยย่อยที่กระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ผ่านการบังคับบัญชาผ่านเขตพื้นที่การศึกษา แต่หากพื้นที่การศึกษาใดไม่มีหน่วยงานย่อยตั้งอยู่ หน่วยงานกลางก็จะแก้ไขปัญหาด้วยการตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่เพื่อจัดการปัญหา เช่นแต่เดิมเขตพื้นที่การศึกษาไม่มีการแบ่งการดูแลระหว่างระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาอย่างชัดเจน ต่อมาเมื่อภาระงานที่เกี่ยวข้องกับแต่ละระดับชั้นการศึกษามีมากขึ้นจนเริ่มสร้างปัญหา กระทรวงศึกษาธิการจึงได้แบ่งส่วนราชการให้แต่ละเขตพื้นที่การศึกษาแยกการกำกับดูแลระหว่างระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาอย่างเด็ดขาด จึงทำให้เกิดการขยายตัวของหน่วยงานภายใต้การดูแลของเขตพื้นที่การศึกษามากขึ้น

3.การบริหารบุคลากรระดับพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา: ได้คนไม่ตรงเป้าตรงเวลาปัจจุบัน คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลากรการศึกษาทั่วประเทศ โดยมีคณะอนุกรรมการดูแลรับผิดชอบในระดับเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อสถานศึกษาภาครัฐต้องการบุคลากรการศึกษาเพิ่มเติม สถานศึกษาไม่สามารถจัดการได้เอง จำเป็นต้องส่งเรื่องไปยังเขตพื้นที่การศึกษาของตนเพื่อพิจารณาจัดสรรบุคลากร ซึ่งใช้ระยะเวลาและขั้นตอนยาวนานมาก

4.การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา: ได้ใช้ไม่ทันการณ์ สถานศึกษาส่วนมากเป็นโรงเรียนที่สังกัดภาครัฐ สถานศึกษาจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการตรวจสอบการใช้เงินจากหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานภายนอกเช่นสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้ รวมถึงไม่สามารถขอรับงบประมาณแบบเหมาจ่ายรวมได้ (งบประมาณแบบเหมาจ่ายรวมไม่ได้กำหนดให้สถานศึกษาต้องใช้จ่ายเงินตามที่ส่วนกลางกำหนด แต่อำนาจให้สถานศึกษาสามารถใช้จ่ายเงินตามต้องการได้)

5. ความไม่พร้อมของบุคลากรทางการศึกษาทั่วไป: หวาดกลัวการบริหารการศึกษาแบบใหม่ความพยายามหนึ่งสำหรับการปฏิรูปเพื่อสร้างความยืดหยุ่นในการบริหารการศึกษาที่ผ่านมาคือ การแปลงสถานศึกษาซึ่งมีสภาพเป็นระบบราชการให้กลายเป็นองค์กรแบบมหาชนหรือแบบนิติบุคคล เพื่อให้สถานศึกษาสามารถมีความคล่องตัวในการบริหารบุคคล งบประมาณ และหลักสูตรได้เอง โดยไม่ต้องใช้กลไกส่วนกลางในการจัดการ อย่างไรก็ตามแนวทางดังกล่าวทำให้บุคลากรการศึกษาซึ่งแต่เดิมสังกัดภาครัฐส่วนกลางต้องถูกโอนไปอยู่ภายใต้การควบคุมของสถานศึกษาโดยตรง นั่นเท่ากับว่าข้าราชการครูจะถูกเปลี่ยนแปลงเป็นพนักงานของรัฐหรือครูอัตราจ้าง มองในแง่นี้พนักงานของรัฐหรืออัตราจ้างมีความมั่นคงต่ำกว่าข้าราชการอยู่มาก ประกอบกับตลอดหลายปีที่ผ่านมา เงินเดือนของข้าราชการครูมีการเพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูที่มีอายุงานและมีวิทยฐานะมาก ไม่อยากลดสถานะตัวเอง จึงยังต่อต้านวิธีการบริการการศึกษาแบบนี้

6. ความไม่พร้อมของผู้บริหารการศึกษา: หายบ่อย ด้อยวิชาการ ในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารมักไม่มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ไม่สนใจปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย หรือไม่ส่งเสริมการพัฒนาด้านวิชาการ

รวมถึงผู้บริหารมักไม่ปรากฏตัวในโรงเรียน เพราะมักอ้างว่าจะต้องออกไปข้างนอกเพื่อวิ่งเต้นหาทรัพยากรจากภายนอกมาสนับสนุนโรงเรียนอยู่เสมอ เพื่อให้เพียงพอกับความขาดแคลนที่สถานศึกษาเผชิญ เนื่องมาจากโรงเรียนมีนักเรียนน้อย เงินสนับสนุนต่อหัวที่รัฐจัดสรรให้จึงมีน้อย ไม่เพียงพอสำหรับการบริหารจัดการ

7. ความไม่พร้อมของครูท้องถิ่น: ขาดแคลนครูคุณภาพในส่วนการบริหารโรงเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีปัญหาเช่นกัน ถึงแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีงบประมาณที่มากพอสนับสนุนโรงเรียนให้ดำเนินการจนเป็นที่นิยมของคนในพื้นที่ แต่ก็ต้องยอมรับว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพทางวิชาการเพื่อนำมาจัดการเรียนการสอนจำนวนมาก ประกอบกับบุคลากรด้านการศึกษาที่มีอยู่เดิมก็มีทักษะทางวิชาการไม่สูงมากนัก เช่น ครูยังไม่มีความแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่ตัวเองสอน ส่วนหนึ่งเพราะครูท้องถิ่นจำนวนมากต้องรับผิดชอบการสอนหลายวิชา เนื่องจากความขาดแคลน ทำให้ครูจำเป็นต้องสอนในรายวิชาที่ตัวเองไม่ได้มีความชำนาญหรือจบมาโดยตรง

กล่าวได้ว่า คุณภาพการศึกษาของประเทศเกิดวิกฤติจนทำให้เยาวชนคนไทยรับชะตากรรมอย่างหลีกเลี่ยงมิได้แม้ว่าระบบการศึกษาจะผ่านการปฏิรูปตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 8-11 โดยมุ่งเน้นไปที่การมองคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาประเทศ แต่กระนั้นในรอบหลายปีที่ผ่านมาไม่เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้กลับทำให้การศึกษาของประเทศไทยตกต่ำลงไปเรื่อยๆ จนการศึกษาของไทยรั้งท้ายในกลุ่มประเทศอาเซียน สังคมไทยจึงตั้งคำถามมากมายว่าทำไมงบประมาณการศึกษาจำนวนมากแต่คุณภาพกลับตกต่ำ ซึ่งจากการทดสอบของ International Institute for Management Development (IMD) ประเทศไทยมีสมรรถนะอยู่ในอันดับที่ 26 จาก 58 ประเทศ ทั้งสมรรถนะทางการอ่าน สมรรถนะทางคณิตศาสตร์ และสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ ยังไม่คะแนนที่พอใจของนักการศึกษา ซึ่งจากการสังเคราะห์งานวิจัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2535-2558 พบว่า ปัญหาถึง 7 ประการใหญ่ ๆ ได้แก่ 1. การบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาเพราะอิงส่วนกลางเป็นหลัก 2. การแก้ปัญหาทางการศึกษาแบบหน่วยงานส่วนกลาง 3. การบริหารบุคลากรระดับพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพราะได้คนไม่ตรงเป้าตรงเวลา ปัจจุบัน 4. การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเพราะได้ใช้ไม่ทันการณ์ 5. ความไม่พร้อมของบุคลากรทางการศึกษาทั่วไป 6. ความไม่พร้อมของผู้บริหารการศึกษาเพราะหายบ่อย ด้อยวิชาการ และ 7. ความไม่พร้อมของครูท้องถิ่นเพราะขาดแคลนครูคุณภาพ ดังนั้นรัฐบาลในปัจจุบันควรแสวงหาความเหมาะสมกับการจัดการศึกษาเพื่อแสวงหาทางออกที่แท้จริง

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของประเทศไทย

การพัฒนาทักษะแห่งอนาคตใหม่ในศตวรรษที่ 21 (21ST Century Skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนคนไทยในฐานะการเป็นพลเมืองของโลก ที่มีการดำรงชีวิตท่ามกลางโลกแห่งเทคโนโลยีโลกของเศรษฐกิจและการค้าโลกาภิวัตน์กับเครือข่าย ความสมดุลของสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ความเป็นสังคมเมือง ความเป็นสังคมผู้สูงอายุ และความเป็นโลกส่วนตัวอยู่กับตัวเอง ซึ่งคนไทยยังติดกับดัก และวังวนของการเป็นผู้ใช้ ผู้บริโภค และผู้ซื้อ ขาดการประมาณตนในการใช้ให้เหมาะสมพอเพียงต่อเนื้องาน ตกเป็นทาสทางความคิด

ไม่สามารถเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนาต่อยอดการใช้งาน และก้าวไม่ผ่านไปสู่การเป็นผู้คิดนวัตกรรม สร้างและผลิตภัณท์นำไปใช้เพื่อดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณภาพอย่างเหมาะสม พอเพียงตามลักษณะการใช้งาน จนนำไปสู่การแลกเปลี่ยนให้สังคมและประเทศอื่นใช้งาน เกิดการสร้างกลยุทธ์การขาย ในลักษณะอาชีพต่าง ๆ ที่มีเทคโนโลยีสอดแทรกเข้าไปในระบบการทำงานและการดำรงชีวิต เกิดเป็นธุรกิจและการประกอบการ สร้างดุลด้านการค้าในเวทีการแข่งขันที่มีการส่งสาร รับสารในความเป็นโลกาภิวัตน์ สร้างเครือข่าย พันธมิตรทางการค้า และการแลกเปลี่ยนจำหน่ายสินค้าที่มีการกีดกันของกลุ่มพันธมิตรกับประเทศที่มีผู้ผลิตที่ไม่คำนึงถึงความสมดุลของสภาพแวดล้อมและพลังงาน สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต ท่ามกลางการเกิดการเปลี่ยนแปลงความเป็นสังคมเมือง แทรกอยู่ในความเป็นชนบท มีการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก มีการรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ แบบเข้าถึงทุกที่ ทุกเวลา อย่างกว้างขวาง ข้อมูลโดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้คนอายุยืนขึ้นเกิดเป็นสังคมคนแก่มากมีส่วนกับคนวัยทำงานเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และภายใต้ความเป็นโลกเทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์ คนขาดกาลเทศะการใช้เทคโนโลยีที่มีการผลิตและพัฒนาใช้งานอย่างต่อเนื่อง เกิดเป็นสังคมก้มหน้า สิ่งเหล่านี้เป็นโจทย์ที่จะจัดการศึกษารองรับความเป็นศตวรรษที่ 21 กันอย่างไร เพื่อให้คนไทยมีคุณลักษณะด้านการเรียนรู้ที่สามารถปรับตัวได้อย่างชาญฉลาดเท่าทัน มีภาวะความเป็นผู้นำด้านการงาน ที่สามารถชี้นำตนเองในการพัฒนาการสร้างงานและอาชีพ และตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีสติ และด้านศีลธรรม ที่ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่า (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ. มปป)

คุณสมบัติของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านการศึกษายังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและสังคมต่อไป กล่าวคือ การศึกษาจะพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ เพื่อให้คนเป็นปัจจัยในการพัฒนาสังคมต่อไป ดังนั้นการศึกษาจึงต้องแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยรวม ปัจจุบันสังคมโลกและสังคมไทย กำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 อันเป็นยุคที่มีความสลับซับซ้อนและมี การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การศึกษาของไทยถึงเวลาปรับเปลี่ยนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้การศึกษา สามารถสร้างผลผลิตได้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพในการพัฒนาให้ผลผลิตเป็นไปตามที่ต้องการ โดยผ่านการศึกษาในระบบเป็นหลัก (อดุลย์ วังศรีคุณ, 2557 : 1) ซึ่งเมื่อ สรุปทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3R x 7C ได้แก่ 3R คือ Reading (อ่านออก), (W)riting (เขียนได้), และ (A)ritmetics (คิดเลขเป็น) 7C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่าง กระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, Information, and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) (ดิเรก วรรณเศียร, ออนไลน์) ซึ่งสามารถสรุปการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้ดังต่อไปนี้

1. การให้การศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ ความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ท้าทาย และซับซ้อน เป็นการศึกษาที่จะทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่างเต็มไปดด้วยสิ่งท้าทาย และปัญหา รวมทั้งโอกาสและสิ่งที่เป็นไปได้ใหม่ๆ ที่น่าตื่นเต้น โรงเรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นหลักสูตรที่ให้นักเรียนเกี่ยวข้องกับปัญหาในโลกที่เป็นจริง และไม่จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียน แต่จะเชื่อมโยงครู นักเรียนและชุมชน เข้าสู่ชุมคลังแห่งความรู้ทั่วโลก ครูเองจะเปลี่ยนจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถเปลี่ยนสารสนเทศเป็นความรู้ และนำความรู้เป็นเครื่องมือสู่การปฏิบัติและให้เป็นประโยชน์ เป็นการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ และต้องมีการสร้างวัฒนธรรมการสืบค้น

2. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การสร้างการเรียนรู้วิถีปฏิบัติที่สนับสนุนความต้องการของมนุษย์และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่จะสนับสนุนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ด้วยทักษะในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีและทรัพยากรอย่างมีคุณภาพ รู้จักการทำงานสำหรับารเรียนรู้เป็นกลุ่มทีม และรายบุคคล ครูมีแนวทางการสอนมีความสามารถสำหรับการบูรณาการทักษะในศตวรรษที่ 21 เครื่องมือและกลยุทธ์การเรียนการสอนไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ที่เน้นความเข้าใจอย่างลึกซึ้งมากกว่าความรู้แบบผิวเผิน

3. ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) สาระวิชาที่มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยมีสาระวิชาหลัก (Core Subjects) ประกอบด้วย ภาษาแม่และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ดังนี้

4. ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy) ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy)

5. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ

6. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ดังนี้ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อ ความรู้ด้านเทคโนโลยี

7. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้ความยืดหยุ่นและการปรับตัวการริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรมการเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability)ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ระบุว่า การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ทักษะที่สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นที่มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 10 รูปแบบดังนี้

1. การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนคิดและดำเนินการเรียนรู้กำหนดวัตถุประสงค์และเลือก แหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการกำหนดชั่วโมงการสอน และขั้นตอน วิธีการของการจัดการเรียน การสอนแบบ PBL ทั้งนี้โดยมีอาจารย์ประจำกลุ่มเป็นผู้สนับสนุนกระบวนการ

2. การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา (Case-based Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้โดยการนำ กรณีศึกษามาอภิปรายและจัดทำรายงาน

3. การเรียนรู้จากชุมชน (Community-based Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมให้ นักศึกษาลงชุมชนโดยมีประชากรของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้

4. การเรียนรู้แบบภาคสนาม (Field Work) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่นักศึกษาไปเก็บข้อมูล ศึกษาดู งานในสถานศึกษา สถานประกอบการและพื้นที่

5. การเรียนรู้ด้วยโครงการ (Project-based Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีการมอบหมาย โครงการให้นักศึกษาดำเนินการและมีการจัดทำรายงานเพื่อนำเสนอและอภิปรายร่วมกัน

6. การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย (Research-based Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยให้นักศึกษาไปค้นคว้า วิเคราะห์นำเสนอและอภิปรายร่วมกัน

7. การเรียนรู้ด้วยปัญหาพิเศษ (Special Problem) เป็นรูปแบบการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือเป็น กลุ่มโดยนักศึกษาไปค้นคว้าตามหัวข้อเรื่องที่มอบหมายและนำมาเสนอ อภิปรายร่วมกัน

8. การเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Individual Study) เป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้า แสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง และนำเสนอ แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

9. การเรียนรู้แบบสหกิจศึกษา (Cooperative Learning) เป็นการผสมผสานกิจกรรมการเรียนการสอนกับการทำงานในสถานประกอบการ

10. การเรียนรู้แบบปฏิบัติการ (Laboratory) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติการเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม

เพราะฉะนั้น เมื่อสังคมโลกได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของนำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ครูในศตวรรษที่ 21 จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับการเรียนรู้ให้เท่าทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง ไปด้วย ทั้งนี้ ต้องพัฒนาทักษะด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เข้ามามีบทบาทอย่างมากในวงการศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้สามารถชี้แนะและส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา นอกจากนี้ ครูไทยในอนาคตยังต้องมีความรู้จริงในเรื่องที่สอน และต้องมีเทคนิควิธีการให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ รวมทั้งจัดกิจกรรมเชื่อมโยงความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอก ฝึกให้นักเรียนทำงานเป็นทีม เป็นนักออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และแสดงออกซึ่งความรักและความห่วงใยต่อนักเรียน ทั้งนี้กระบวนการเรียนการสอนดังกล่าวจะสัมฤทธิ์ผลได้ ถ้าทุกภาคส่วนช่วยกัน หาทางลดปัญหาและอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาครู ซึ่งแนวทางและความเป็นไปได้ในการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 นั้น ต้องดำเนินการทั้งด้านนโยบายและด้านการพัฒนาตนเองของครูควบคู่กันไป จึงจะทำให้ครูเป็นครูยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง (ภาสกร เรืองรอง, ประหยัด จีระวรพงศ์ วณิชชา แม่นยำ, วิลาวัลย์ สมยาโรน, ศรัณยู หมื่นเดช, ชไมพร ศรีสุราช, 2556) จึงกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของประเทศไทยจะต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงการของเนื้อหาหลักสูตรที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาทักษะแก่นิสิต นักเรียน นักศึกษาในระดับโครงสร้างเพื่อให้ทันต่อการพัฒนาระดับของทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะใน การแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่าง กระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ซึ่งอาจจะใช้รูปแบบการเรียนรู้ทั้ง 10 ประการข้างต้นมาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การยกระดับการพัฒนาทางการศึกษาในศตวรรษใหม่

วิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาของชาติ

การปฏิรูปแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาของชาติได้ถูกปรับเปลี่ยนทั้งระบบมาโดยลำดับจนมาถึงการใช้ระบบของการรับสมัครคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในระบบกลาง Thai University Central Admission System (TCAS) กลับพบว่ามีปัญหามากมายตามมามากมายเห็นได้ชัดเจนซึ่งเป็นระบบที่มีมติดจากที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) โดยคัดเลือกจาก 1. คัดเลือกโดยการส่งแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) 2. สมัครโควตาแบบมีสอบข้อเขียน สำหรับนักเรียนในพื้นที่ 3. การรับตรงร่วมกัน 4. การรับ Admission และ 5. การรับตรงแบบอิสระ ซึ่งความคาดหวังที่จะให้ระบบการจัดการรับสมัครเป็นไปอย่างโปร่งใสและรับสิทธิ์คณะ 1 แห่งเท่านั้นแต่ในทางกลับกันก็เจอปัญหาข้อร้องเรียนในเรื่องของการยืนยันสิทธิ์ตามมา ทำให้เห็นการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการศึกษายังไม่สามารถตอบโจทย์ของการศึกษาของชาติตั้งแต่เริ่มต้นซึ่งก็ไม่ได้แตกต่างไปจากการปฏิรูปการศึกษาที่ยังไม่สามารถจะพัฒนาเยาวชน นิสิต นักศึกษาได้ตามความต้องการของชาติแต่อย่างใด เพราะฉะนั้น จึงเห็นว่าประเทศไทยจะต้องรื้อระบบการศึกษาใหม่ทั้งระบบเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของคนในชาติซึ่งมีข้อเสนอดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาในระดับจังหวัดทุกจังหวัดให้คุณภาพเทียบเท่ากับสถานศึกษาในเมืองใหญ่ๆ และสามารถรองรับจำนวนนักศึกษาที่หลากหลายความต้องการได้ ซึ่งอาจจะต้องเพิ่มงบประมาณการพัฒนาจังหวัดหรือสถานศึกษาที่มีอยู่แล้วลงไปให้มากพอสมควรที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพเดียวกัน อีกทั้งสามารถเลือกคณะ สาขาที่ตนเองชอบได้ อย่างน้อยที่สุดจะต้องจัดตั้งหรือยกฐานะมหาวิทยาลัยประจำจังหวัดหรือโรงเรียนในจังหวัดที่มีมาตรฐานงบประมาณเดียวกันเป็นหลักใหญ่

2. การกระจายอำนาจการถ่ายโอนภารกิจการศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนคุณภาพทางการศึกษาของบุตรหลานของตนเองอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนได้มากขึ้น ซึ่งทำให้เยาวชนไม่จำเป็นต้องเดินทางออกนอกจังหวัดก็สามารถมีแหล่งศึกษา เรียนรู้ตามคุณภาพได้กับมหาวิทยาลัยหรือโรงเรียนใหญ่ๆ

3. การยกเลิกการประเมินผลระดับของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยออกเสีย ซึ่งจะสามารถปรับเปลี่ยนค่านิยมในการศึกษาเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยต่างๆ เพราะจะทำให้เกิดความเลื่อมล้ำระหว่างผู้เรียนในอนาคต เพราะหากเพื่อนข้างบ้านได้ศึกษาในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยต่างๆ ใหญ่ๆในระดับชุมชน ครอบครัวก็รู้สึกไม่ด้อยลูกของตนเอง อีกทั้งครอบครัวที่สามารถส่งบุตรหลานไปศึกษาในโรงเรียนใหญ่ๆดังกล่าวอาจจะมียกตนข่มครอบครัวของผู้อื่นๆก็ได้ ทำให้ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ใหญ่มากจนกลายมาเป็นแผนยุทธศาสตร์การลดความเลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทย ซึ่งหากสามารถจัดระบบการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงค่านิยมได้จะช่วยลดความเลื่อมล้ำได้อย่างมากแต่ฝ่ายรัฐจึงต้องเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาจังหวัดทางด้านการศึกษาให้มาตรฐานเท่าเทียมกัน

4. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาดังที่พบข้อมูลจำนวนที่ระบุถึงคุณภาพของผู้ที่ทำหน้าสอนว่าไร้คุณภาพในการพัฒนาสมาชิกของสังคมแต่ลืมนึกไปว่าระบบการจัดการศึกษาทำให้เกิดสภาวะความรู้คุณภาพด้วยการปฏิรูปอย่างมีผลประโยชน์แอบแฝงของผู้มีอำนาจจึงทำให้เกิดระบบการศึกษาที่มีปัญหาซับซ้อนลงไปเรื่อยๆจนกลายเป็นโรคเรื้อรังอยากจะแก้ไข นอกจากนี้การส่งเสริมโรงเรียน มหาวิทยาลัยเอกชนในรอบหลายสิบปีที่ผ่านมาทำให้โรงเรียนเอกชนมีจำนวนนักเรียนค่อนข้างมากเพราะสามารถตอบโจทย์การพัฒนาบุคลากรได้มากกว่าโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยของรัฐ อีกทั้งระเบียบวินัยก็ไม่เคร่งมากนัก มีประสิทธิภาพในเชิงการสั่งการ การตัดสินใจถึงแม้ว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาจะลาออกเพราะสถานะความไม่มั่นคงของหน้าที่ แต่ถึงอย่างไรก็ตามกรอบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอาจจะต้องมีการเพิ่มแรงจูงใจให้กับผู้ที่มีความรับผิดชอบและคะแนนสูงๆ ที่มีสิทธิ์ในการเข้าสมัครรับราชการครูได้มากกว่าผู้ที่มีสัณฐานิตความรับผิดชอบในขณะที่เรียน อีกทั้งการยกระดับฐานเงินเดือนที่เหมาะสมเพื่อต่อยอดการพัฒนาความรู้ของครูไปในระดับสากลให้มากยิ่งขึ้น

5. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นศึกษา อันเป็นการยกระดับทักษะอาชีพของพ่อแม่ ปู่ย่าตายายที่ลูกหลานสามารถต่อยอดความรู้ไปสู่ธุรกิจได้โดยกำหนดหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับอาชีพในจังหวัดนั้นๆให้มากที่สุด เช่น ลำพูน ก็อาจจะมียุทธศาสตร์และสาขาวิชาการพัฒนาธุรกิจลำไย สาขาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ซึ่งต้องแยกหลักสูตรแต่ละแห่งให้เกิดเป็นอัตลักษณ์มากกว่า การเปิดหลักสูตรที่มีอาจารย์ประจำหลักสูตรต้องจบสายนั้นๆ ซึ่งจะเห็นได้จากการเปิดหลักสูตรที่คล้ายๆกันจนล้นประเทศ เพราะผู้ที่จบทางด้านนั้นจำนวนมาก แต่สาขาวิชาสำคัญ กลับไม่เป็นตามเกณฑ์ ซึ่งหากระบบการจัดการศึกษามองทิศทางลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้เยาวชน นิสิต

นักศึกษาที่มีตัวเลือกมากขึ้น อีกทั้งสามารถแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว และสามารถขับเคลื่อนธุรกิจของครอบครัวไปสู่สากลมากยิ่งขึ้น

6. การเพิ่มจำนวนและความสำคัญให้กับครูในพื้นที่ชนบทให้มากยิ่งขึ้นที่สามารถจะขับเคลื่อนเยาวชนไทยผ่านการศึกษาในชนบทด้วยการเพิ่มค่าตอบแทนให้มากกว่าที่ควรจะเป็นเพราะปัจจุบันครูในชนบท ครูในพื้นที่ราบสูงครูบนดอย และครูถิ่นทุรกันดานมีจำนวนน้อยมาก เพราะขาดการเอาใจใส่จากรัฐบาลทุกรัฐบาลจึงสร้างความเหลื่อมล้ำโดยไม่รู้ตัวอย่างมากให้กับครูในเมืองกับครูในชนบท ที่ไม่มีครูใดอาสาจะไปทำหน้าที่สอนให้กับเด็กเหล่านั้น เพราะฉะนั้นครูเหล่านี้ควรได้รับโอกาสและงบประมาณอย่างเพียงพอแก่การจัดการศึกษาได้อย่างมีมาตรฐาน

7. การให้ความสำคัญของสถานศึกษาในระดับต้นที่รัฐควรออกแบบเฉพาะที่ต้องการ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าไม่ทำให้ภาคเอกชนเข้ามาจัดการศึกษาในระดับนี้อย่างเด็ดขาดเพราะมุมมองของการจัดการเอกชนมุ่งไปสู่ผลกำไรเป็นสิ่งสำคัญแม้ว่าจะดูแลสมาชิกของสังคมขนาดไหนก็ตามแต่จัดการศึกษาในลักษณะนี้เป็นไปเพื่อการทำธุรกิจทั้งสิ้นและเป็นการแบ่งแยกการเยาวชนของชาติให้เกิดความแตกต่างกันตั้งแต่เล็กๆ จนกลายเป็นรากเหง้าของคนไทยที่มีความแปลกแยก แตกต่างในระดับต่อมา ซึ่งคนรวยและมีฐานะทางสังคมเท่านั้นที่สามารถเข้าโรงเรียนเอกชนได้ ส่วนชาวบ้านทั่วไปยังยากจนก็เข้าโรงเรียนเอกชนไม่ได้ทำให้สังคมแบ่งแยกคนจนกับคนรวยอย่างเห็นได้ชัดมากขึ้นนำไปสู่ความขัดแย้งเชิงสังคมได้ในอนาคตจึงเห็นว่รัฐควรเข้าไปแทรกแซงภาคเอกชนให้มากขึ้นโดยทุ่มงบประมาณไปที่โรงเรียนเด็กเล็ก ศูนย์เด็กเล็ก หรือโรงเรียนในระดับประถมศึกษาให้มากขึ้นจะทำให้ความเหลื่อมล้ำลดลงไปได้

จึงกล่าวได้ว่า แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาของชาติที่กล่าวมาทั้งหมดอาจจะเป็นประเด็นเล็กที่หลายคนมองข้ามของการจัดการศึกษาซึ่งหากจะก้าวข้ามและติดตามการศึกษาโลกตะวันตกมากเท่าไรจะยิ่งทำให้เราลืมหากเหง้าของตนเองไปมากเพียงนั้นรัฐบาลจึงควรหันมาทบทวนศักยภาพการศึกษาของประเทศกันอย่างจริงจัง โดยปราศจากผลประโยชน์ทางการศึกษาแล้วจะพบว่าการศึกษาควรมีความแตกต่างไปจากแนวคิดของนักวิชาการฝั่งตะวันตกที่คิดว่าควรจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้และกันมาใส่ใจโลกแห่งตะวันออกให้มากขึ้นเพราะอารยธรรมทางภูมิเมื่อเทียบกันแล้วประเทศไทยก็เคยรุ่งเรืองมาก่อนตามแบบฉบับของเราเองจึงเกิดการพัฒนาตามศักยภาพท้องถิ่นและสามารถตอบสนองต่อความดีงามทั้งหลาย หรือผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องจะให้เกิดปรากฏการณ์อันเป็นวิกฤติทางการศึกษาอย่างนี้อยู่ร่ำไปและปฏิรูปกันไปไม่รู้จักตัวตอนอย่างแท้จริง

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ประเด็นการจัดการศึกษาที่มุ่งศึกษาปัญหาและการพัฒนาระบบการศึกษาของชาติทำให้เห็นว่า การจัดการในประเทศไทยยังต้องการปรับตัวและพัฒนาทั้งระบบและโครงสร้างต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับพื้นเพของคนไทยให้มากที่สุดด้วย การ 1. การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาในระดับจังหวัดทุกจังหวัดให้คุณภาพเทียบเท่า 2. การกระจายอำนาจการถ่ายโอนภารกิจการศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3. การยกเลิกการประเมินผลระดับของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย 4. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตั้งแต่ข้อมูลจำนวนที่ระบุถึงคุณภาพ 5. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นศึกษา 6. การเพิ่มจำนวนและความสำคัญให้กับครูในพื้นที่ชนบท และ 7. การให้ความสำคัญของสถานศึกษาในระดับต้น แต่ทั้งนี้ตัวแปรที่สำคัญก็คือรัฐบาลที่สามารถเข้ารากแก่นแท้

ของปัญหาทางด้านการศึกษาย่างแท้จริง รวมทั้งขับเคลื่อนทางในรูปแบบการกระจายอำนาจอย่างมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เพราะประเด็นปัญหาการศึกษาของชาติมิใช่เป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการเพียงกระทรวงเดียว อาจจะต้องรวมไปถึงพลังประชาชนที่มองเห็นปัญหาจากการดำเนินนโยบายและกิจกรรมของรัฐให้สามารถตอบโจทย์การพัฒนาการศึกษาได้อย่างแท้จริง ซึ่งที่ผ่านเราจะเห็นได้ว่าผู้ที่คิดปฏิรูประบบการศึกษามาจากคนชนชั้นกลางที่มีอำนาจและรายได้อยู่แล้วจึงเกิดความล้มเหลวอย่างหลีกเลี่ยงได้ยากและเป็นผลงานที่ปราศจากความรับผิดชอบใดๆจากผู้วางนโยบายปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นระดับนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด หากจะปฏิรูปการศึกษาอาจจะมองปัจจัยหลายด้านและหันกลับไปปฏิรูปอำนาจและความรับผิดชอบในตำแหน่งหน้าที่เสียก่อนเพราะเพราะเชื่อว่า หากต้นน้ำมีความคิดเสียสละอย่างแท้จริง กลางน้ำและปลายน้ำก็จะมีน้ำคุณภาพได้ใช้สอยต่อไป เพราะฉะนั้น ประเด็นต่างๆ ที่เกิดในวงการการศึกษาในประเทศไทยจะต้องสร้างระบบและกลไกให้มีคุณภาพภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคมิใช่ให้เพียงแค่ม็อบคนมาทำหน้าที่รับผิดชอบการศึกษาของไทยทั้งหมดจึงอาจจะเป็นทางออกสำหรับการศึกษาในประเทศไทย

References

- คณะกรรมการการจัดการความรู้ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. (2557). เอกสารสรุปการพัฒนาการเรียนการสอนสู่ศตวรรษที่ 21. คณะบัญชี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- ดิเรก วรณเศียร. MACRO model : รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : http://regis.dusit.ac.th/images/news/1421308421_MACRO%20รูปแบบการสอนสำหรับศตวรรษที่%2021.pdf [วันที่ 9 กรกฎาคม 2561].
- ภาสกร เรืองรอง, ประหยัด จิระวรพงศ์ วณิชชา แม่นยำ, วิลาวัลย์ สมยาโรน, ศรัณยู หมีนเดช, ชไมพร ศรีสุราช. (2556). เทคโนโลยีการศึกษากับครูไทยในศตวรรษที่ 21. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- สาธิต วงศ์อนันต์นนท์ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. การปฏิรูปการศึกษาไทย : อดีต ปัจจุบัน อนาคต, บทความวิชาการ, ปีที่ 4. ฉบับที่ 20. ตุลาคม 2557 : 1.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2553). วิฤตการศึกษาไทย : ชีด้วย O-NET, I-NET, V-NET, U-NET, N-NET GAT และ PAT. (เอกสารอีกสำเนา). หน้า 1-4.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ. (มปป). แนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : https://webs.rmutl.ac.th/assets/upload/files/2016/09/20160908101755_51855.pdf [วันที่ 9 มิถุนายน 2561]
- อัมมาร สยามวาลา ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์และสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2554). การปฏิรูปการศึกษารอบใหม่:สู่การศึกษาคุณภาพอย่างทั่วถึง. การสัมมนาวิชาการประจำปี 2554. ณ หอวังบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ บีโรแกรมเซนทาราแกรนด์เซ็นทรัลเวิลด์. 15 กุมภาพันธ์ 2555.

อดุลย์ วังศรีคุณ, การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 : ผลผลิตและแนวทางการพัฒนา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. ปีที่ 8. ฉบับที่ 1. (มกราคม – มิถุนายน). 2557 : 1.

อภิชัย พันธเสน และคณะ. (2558). รายงาน: นักวิจัย สกว. ชี้ ปัญหาการบริหารการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ฉุดรั้งการปฏิรูปการศึกษา. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://www.knowledgefarm.in.th/educational-administration-problem/> [วันที่ 9 กรกฎาคม 2561].